

Motion till riksdagen 2011/12:So333

av Jan R Andersson m.fl. (M)

Hälsoeffekten av höjd snusskatt

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hälsoeffekten av höjd snusskatt.

Motivering

Två mandatperioder i följd har den borgerliga regeringen höjt skatten på det svenska snuset. De första fyra åren gav 173 procents höjd skatt och under den nuvarande mandatperioden har skattetrycket ökat ytterligare med 13 procent.

Punktskatter på utpräglade konsumtionsvaror är möjligtvis en nationalekonomiskt effektiv skattebas, men i fallet med snus lindas detta in i budgetformuleringar om att detta är gynnsamt för folkhälsan, vilket blir ihåligt när samma mandatperioder renderat i jämförelsevis marginella skatthöjningar på cigaretter och alkohol, produkter vars direkta eller indirekta skadeverkningar på folkets kollektiva hälsa och belastningar på sjukvård och rättsväsende vida överstiger de allra mest radikala beräkningar av snusets samlade skador på de som använder produkten.

Effekten av dessa höjningar har inneburit att en dosa snus numera prismässigt kan jämföras med ett paket cigaretter. Om punktskatter ska bidra till att styra konsumtion bort från skadligt beteende får ensidigheten i punktskatterna anses bygga på en bristande konsekvensanalys. Om det kostar lika mycket att röka som att snusa saknas incitament att växla vana.

Vad är mer problematiskt är att svenska staten medverkar till ett likställande av rökning med snusning, vilket saknar vetenskaplig grund och riskerar att vända en mångårig tydlig trend där allt fler efter eget huvud slutar röka med hjälp av snus?

Det råder i dag en total vetenskaplig enighet om att rökning är odiskutabelt farligare än snusning. Ingen ifrågasätter detta längre, inte ens Folkhälsoinstitutet eller Socialstyrelsen.

Fel! Okänt namn på

Flera undersökningar har visat att snus spelar en viktig roll när det gäller att få inbitna rökare att sluta röka. Även Socialstyrelsen framhöll detta i sin rapport Folkhälsan 2005.

De senaste åren har nya viktiga vetenskapliga fakta om svenskt snus presenterats – fakta som är av största betydelse för folkhälsan och därmed för den förda folkhälsopolitiken, som regeringen anför som argument för sin punktskattepolitik.

Bland annat uppmärksammade en av världens mest ansedda medicinska tidskrifter The Lancet i sitt majnummer 2007 snuset i tre artiklar. I en av artiklarna dras följande slutsats: ”Current smokers who switch to snus rather than continuing to smoke can realise substantial health gains. Snus could produce a net benefit to health at the population level if it is adopted in sufficient numbers by inveterate smokers.”

Vidare presenterade EU-kommissionens vetenskapliga kommitté, SCENIHR, år 2008 sin rapport som konstaterar att en rökare som går över till snus avsevärt minskar risken att drabbas av tobaksrelaterad sjukdom och att tillgången till snus i Sverige haft positiva effekter på den svenska folkhälsan.

Under 2011 publicerade den välrenommerade gruppen på ett trettiotal forskare kring tobaksforskaren Bofetta, verksam vid The International Prevention Research Institute i Lyon, en omfattande studie (Cigar and pipe smoking, smokeless tobacco use and pancreatic cancer: an analysis from the International Pancreatic Cancer Case-Control Consortium (PanC4) som helt avfärdade den länge fruktade kopplingen mellan bukspottskörtelcancer och snus, en uppfattning som sedan 2005 ständigt framförs av Folkhälsoinstitutet som en av huvudinvändningarna mot att omvärdera hälsoriskerna med svenskt snus.

Hur mycket vetenskap ska det krävas för att snus i Sverige – det land som haft bruket spritt i breda befolkningslager sedan tvåhundra år utan påvisade folkhälsostatistiska riskökningar – får sin korrekta vetenskapliga värdering folkhälsopolitiskt?

Under de senaste åren har vi kunnat notera att nedgången av antalet rökare har planat ut samtidigt som antalet snusare har blivit färre. I vissa grupper, exempelvis bland unga kvinnor, kan man se en tydlig trend att rökningen ökar, vilket är olyckligt.

En tolkning av effekterna av snusskattehöjningarna skulle därför vara att många rökare fortsatt röka istället för att växla till en mindre skadlig tobaksprodukt, då skatten utgör ett starkt styrinstrument. De negativa hälsoeffekterna av detta skulle i sådana fall vara avsevärt större än om antalet rökare fortsatt minskat.

Genom väsentligt större höjningar av skatten på snus än på cigaretter signalerar regeringen till rökarna att de lika gärna kan fortsätta med sin rökning som att gå över till snus. Det görs ingen särskiljning folkhälsopolitiskt, vilket står utan faktagrund.

Kontinuerliga skattehöjningar innebär också en felaktig signal till EU, som regeringen i andra sammanhang på goda grunder försöker övertyga om att snusning är väsentligt mindre farligt än rökning. Om inte Sverige gör en tydlig åtskillnad mellan snuset och cigaretten ska vi inte bli överraskade av att

Fel! Okänt namn på

EU anser det vara klarlagt att Sverige delar kommissionens ståndpunkt att snus är den enda – och därmed farligaste – tobaksprodukten som är totalförbjuden i EU.

Mot ovanstående bakgrund anser vi att det är viktigt att denna fråga belyses ur ett hälsoperspektiv. Effekterna av regeringens skattepolitik ska inte motverka målsättningarna inom folkhälsopolitiken.

Höga punktskatter styr konsumtion. Regeringen ska inte eftersträva att skatta sönder en näring som inte har några klarlagda skador på brukaren som är av sådan art att man kan klassa dem som hälsovådliga. Skatten på snus blir särskilt anmärkningsvärd satt i relation till de lindriga eller icke-existerande höjningarna på cigaretter och alkohol.

Gärna hög punktskatt på hälsovådliga produkter. Men svepande argumentation om att bara för att en vara innehåller tobak så är den per definition farlig håller inte; den bör omprövas för att stärka en utveckling av minskat rökande i Sverige.

Stockholm den 28 september 2011

Jan R Andersson (M)

Mikael Cederbratt (M)

Gustaf Hoffstedt (M)